

Nr 421

Av fru Sjövall, om undersökning av zigenarnas situation.

I 1958 års statsverksproposition uppdrogs riktlinjer för ökat stöd åt landets zigenare. De skulle omfatta åtgärder beträffande arbete, bostäder och skolgång.

Arbetsmarknadsstyrelsen uppdrog hösten 1962 åt socialmedicinska institutionen vid Uppsala universitet att undersöka förhållandena för zigenarna i Stockholm. Uppdraget vidgades sedan till att omfatta landets samtliga 850—900 zigenare. En preliminär redogörelse för Stockholms zigenare har lämnats av dr John Takman i arbetsmarknadsstyrelsens tidskrift, Arbetsmarknaden, nr 8/1963. Ur denna framgår att trots det ökade stöd statsmakterna lämnat sedan 1958 lever fortfarande många zigenare i tält, i husvagnar eller i bristfälliga bostäder. Många av dem uppbär socialvård. Ett stort antal, även av de yngre, är fortfarande analfabeter eller har bristfällig skolutbildning, på gränsen till praktisk analfabetism. Tidningsartiklar, radio- och TV-program under hösten 1963 har angett att likartade förhållanden råder för zigenare, bosatta utanför Stockholm.

Även om situationen för zigenarna successivt förbättrats under de sista decennierna så att många av dem nu, sannolikt de som fått ordentlig skolutbildning, har fullvärdiga medborgerliga rättigheter och dito möjligheter, står dock huvudparten av dem fortfarande helt eller delvis utanför det svenska folkhemmet. De utgör en i eminent mening eftersatt minoritetsgrupp, vars problematik det svenska samhället ännu icke lyckats lösa.

Någon total inventering av deras situation har aldrig genomförts; en sådan gjordes ej av 1954 års zigenarutredning och inte ens ovan nämnda undersökning genom socialmedicinska institutionen i Uppsala omfattar alla de problem som borde belysas. Detta gäller tydligen främst möjligheterna till grundlig medicinsk genomgång av de kroniskt sjuka zigenarna med därmed sammanhängande svårighet att senare avgöra om de borde förtidspensioneras eller omskolas.

Eftersom zigenarna är spridda i små enheter över hela landet vore det även av stort värde att få vetskap om hur olika kommuner löst hjälpåtgärder inom bostads-, arbetsmarknads- och skolsektorn samt i vilken omfattning socialvården fått ingripa. Sannolikt föreligger betydande skillnader mellan olika kommuner; härför talar att andra nyligen genomförda undersökningar om exempelvis åldringar, invalider, hemmadöttrar visat sådan diskrepans i kommunernas initiativ och intresse för eftersatta grupper.

En total inventering, innefattande alla relevanta problem, av zigenarnas situation kan inte längre med skäl avvisas med ekonomiska argument — det gäller dock landets minsta minoritetsgrupp. Dess problematik kan av demokratiska skäl icke heller längre lämnas olöst. Uppenbarligen har hittills rekommenderade och genomförda åtgärder ej varit till fyllest. Då enbart generellt utformade åtgärder sannolikt icke kan lösa samtliga problem bör en ny undersökning, kompletterande ovan nämnda pågående undersökning, genomföras för att bilda underlag för framtida förslag.

Socialpolitiska kommittén har enligt direktiven i uppdrag att undersöka eftersatta grupperns situation samt att framlägga förslag för dem. Då zigenarna icke blivit omnämnda som sådan eftersatt grupp har de hittills icke beaktats i socialpolitiska kommitténs arbete.

Under hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, att socialpolitiska kommittén får i uppdrag att genomföra en undersökning av zigenarnas situation samt att framlägga de förslag om åtgärder vartill undersökningen kan föranleda.

Stockholm den 24 januari 1964

Elisabet Sjövall